

ИУРА ЦКЪЫН

Ахәрабгъыц

Ажәсинраалақәа

Акәа – 2009 ш.

Апост Иура Цкын ишэкэы ыщ «Ахэрабгьыц» хьцхьазарала ахцатэиуп.

Уаанза апхьаџџа иритахьан уи иажэсинраалакэа сидызкыло ашэкэкэа: «Ацха ыщ», «Ацэакэа».

Хџашьом, арт ашэкэкэа апсуа поэзия абзиабџџа иаразнак ирылацэсит хэа ххэар. Алитературатцаараџгы ирыхцэажэахьсит, изыцсаз ала ахэшьарагы рытахсит.

Уажэы ишэыдаагало ашэкэы уаанзатэикэа ирышу, ихазыртэаауа шэкэуп. Иажэсинраалакэа гэькуп, ихаауп, ицсабаратэуп. Еихышшэо урт ирыщоу аласра иацуп ицаулоу ахшыџцара апстазаара адырра, цхьакатэи ацеицш азхэьцра. Арт зегь аайдкыланы ажэак ала иухэозар, апост иацсуара ныкэигоит ишэа-ираза, хцас, хкьабз ирымоу агьама хаара иагэьлахэаны.

Иура Цкын. Ахэрабгьыц. Ажэсинраалакэа.
Акэа – 2009, 148 дакьа.

©Иура Цкын

Хреиугэышьоуп уама зхасхьоу,
Хайкэыршахьей шакантэы.
Амџа хьантақәа ҳазнысхьоу,
Изхәарыда уи атэы.

Иртгоуп сыдгьыл хьцаҳәцаҳәла,
Лыхәтацас икылххаа ишьтоуп.
Сыхрақәа сибаркызар хахәла
Хыхьчагас еиқәцоуп азоуп.

Амшын акәзар уаха шаанза,
Сыдгьыл ахәра җназәзәауеит.
О, арт ахәрақәа зегь гьаанза,
Ахәрабгьыцгьы азхауеит.

Ароаш трысқәа хаха илеиуа,
Урт итамбо лагырзқәоуп.
Сханы ауарбақәа игәатсиуа,
Хгәакра ситазхәо шәацьхәацәоуп.

Ашьха кәашқәа ихәыцуа игылоу,
Аньшә змауз баоқәоуп.
Ари адгьыл ха хзықәгылоу,
Излакәабоу цсуа шьоуп.

Уа радара, раида гəышьа,
Ацсуа итəылаҕы дынцəоуп.
Ҷааигəышьоит Ҷамшəагəышьа
Ҷара иаххаагахьоу рацəоуп.

Избоит гəыцра ссирк ацəаара
Уацəтəи Ҷамш аразкоуп.
Ҷа Ҷаеысзар ахра Ҷкьара
Амоахəаста ааигəазоуп.

Ашыкəсқəаггы цап еишьтала,
Аамта ссирзакгы калап.
Ахəрабггыц хəыч абзоурала,
Лассы Ҷахəрақəаггы гьап.

Адрыгә-дрыгә, адрогә-дрыгә, ичысуит
агара,
Атх шазом, ишазом, имариам ахгара.
Сычкәын зацә, сгәыгра ду, зан ззы
джәырбану,
Уақәлахаит, уагымзаит адуней ишану.

Шышь-наани, уа наани, сарцыс зашәахә
гаша,
Шышь-наани, шышь-наани тей мшны
зызхаша.
Смыцәакәа шаанза усазоит суазыруа,
Ашцәсы уеыхәагы цшуп икыр-кыруа.

Ахрасы абқәагы шамхыла ирацысша,
Урейцшхароуп сарцыс икылкааны ихысша.
Ахацара акәзар азәыр ицаатәума,
Ацсуаа ргәымшәара уи атәы хәатәума.

Имацума иакәзхәоу ацшзара уцсадгьыл,
Шәарак калазаргы ихьчала уцсы адкыл.

Убацәә ргәымшәроуп ҳбаашкәә
  еикәзырхазгғы,
Убацәә ркәышпроуп ҳмырзкәә
  ханзырхазгғы.

Унеила нас, убацәә рыламыс уаца,
Убызшәә камацас иукәныз афырхаца.
Ҳароашкәә рашәәкәә уцзааит цхәа цагас,
Цаацас ихшәәшәоу ҳзыхкәә –
  гәыршпагас.

Адрыгә-дрыгә, адрыгә-дрыгә ицысуеит
  агара,
Ацх пазом, ишазом, имариам ахгара.
Сычкәын зацә, сгәыгра ду, зан ззы
  джәырбану,
Уакәлахааит, уагымзааит, адуней ишаноу.

Имачым атахмада ихтысхьоу,
О, уи ишықәсқәа хьантан.
Агәырџа, агәакра иардысхьоу,
Ичкәын дышьны уа дышьтан.

Днеихагылеит акгы мхәакәа,
Дадырсызшәа дгылан уа.
Ахәса аагылт имыхәхәакәа,
Иихәарызеишь хәа изыцшуа.

Ацсуа аб, апсуа хаца
Иханыцқәа сихыргәгәа,
Илағырзқәа сидхәала игәацан,
Ус даацәажәсит иеыргәгәа:

«Ацсра мыжда иухәтамызт,
Иабыдахеит ухәычқәа.
Абри абыза збарц стахымызт,
Зынза ицужәазеит хагәқәа».

Абас хэаны длышьымхышлеит,
Ица иџацхьа игџагъны.
Ацсабарагъы шьханцсьлеит,
Ажэлар цшуан ишанханы.

Ацсуа иатџам ак каицома,
Изцшьеигазеи абаацсы.
Сишь, шџэзырџы, нас узк ихџома,
Еилахџазар, ма ицсы?!

Дагџезон адгъыл цшза дзыкџгылаз,
Ацсымра цшуан ишанханы.
Ажэлар силакъ икџша игылаз,
Ицон рылагъырзкџа рџарџны.

Дцџажџон аб имгакџан аамта:
«Агџырџа цџгъа саумыргџеи.
Уагазаргъы ага ихымта
Сшџартам, снышџа нап умышъчеи».

Игџацжџара алшара амта,
Ихы икџае, изкџыз аазаб.
Афырхаца иџацхьа краамта,
Ишьамхы арсны дгылан аб.

Апыргкәа иртахымзт ацсра,
Ихала ирцәон ихәыштәара.
Машәырк калар хәа дшәаны,
Диазомызт хгәыла иҗахәаны.

Азы нақәтәаны ирцсуан,
Нас пыргкәак хәа дахзауан.
Саб иңасым хәа ихәалон,
Аха иара итәы кәицон.

Ус ишнәиуаз зегь нңәсит,
Иашта тбаараггы тацәхсит.
Зыла ирцәоз ихәыштәара,
Дкамлеит уаха сибазырка.

Сңоит иахьяггы сеильцсаа,
Сиәиңшхоит дзауз алыңсаа.
Ахәыштәарамца мшахәшахәар,
Зыла иара шдырцәо збар.

Уаха сылымшо скараха,
Сышықәсқәа еидараха.
Сааит аоныка схынхөны,
Мшыцөгъак азын слахөны.

Ицан сқәыцпра саманы,
Махцыр хөыч сырғаны.
Избеит атөылақәа акыр,
Аха иамуит сымхынхөыр.

Саспас сыцшуан сғыланы,
Хцеиць ду снахагыланы.
Изжөит сызхара азыхь,
Исхазырштүа схбаа, сгөыхь.

Тынч снатөеит схы надцаны,
Хажа цла ду амцаны.
Исгөыцацхо ашөахөақөуа,
Хахьыхөмаруаз ахөыцқәа.

Схэыцра иаңыз сгэылацэа,
Еиқэырцсахьсит рылацэа.
Ражэа кэышқэа иахьаггы,
Са сдырхэыцуеит еихаггы.

Хэыцрак цэырцуан сгэацаёы,
Хнышэынтрақэа ақэацаёы
Ирхэошэа збон игэыргьацэа,
Уахзааигама хэа анцэа.

Са иаазбеижьтєи иацлом, иагхом,
Збаажэк уа хбахчае итатѳоуп.
Измаѳѳоузеи азэггы ихѳом,
Адагькѳа ѳае - ѳаѳуа иѳоуп.

Уи азааигѳара икѳесикѳеиуа,
Иѳацѳыхарамкѳа хыхь,
Игѳзырхагазан ианааиуа,
Ахьыр-хьырхѳа арасазыхь.

Азэггы изымдыруа нас иахьыз,
Адгьыл иѳабєит ус енак.
Ах, ижѳдыруандаз закѳ зыхьыз,
Шьыри изыжѳлак ѳамѳак.

Ихѳаадан аѳшѳма игѳыѳжѳара,
Дѳѳажѳон илахь сѳмарѳѳы.
Игѳыла идѳаны ахара,
Ихѳажѳѳабылгѳазаап иаѳы.

Ацсынтэылоуп са сызхылцыз
Уао дахьымашшуа ақәра азын.
Са сабацәа зпша салцыз,
Цслахәцас рпшамхқәа царын.

Урт инырцуаз ақәра дузза,
Иныцырц сашьтазам сара.
Аха ақәра рацәа анызза,
Иаразкхозси Ацсынра?

Сзыцәшәагәышьо саамта кьаәхар,
Инамзар хәа ауп сыгәтакы.
Сара истәу сашәа сзымхәар,
Дмыццакуаз рхәап цьюкы.

Дсыцәсит Иуа иаамтазамкәа,
Хәа х-Леонтигы убас.
Иашәақәа рыбжак мхәазакәа
Дызтит Алиопагы цәашьцас.

Урт ирыман раацын, рыцхын,
Урт ирылшоз рацәзан.
Аха снак урт раамта рымхын,
Нас ирзымхәаз зегъ мазан.

Иамузаргъы мцак нашәхыжьны,
Саныкамгъы сыхыз шәхәаларц.
Сцап исылшаз хәыч шәызныжьны,
Шәгәацаә цәымзан слашаларц.

Еишьтагыла, ргыгцэа ргыла,
Иаины иасуан акэара.
Рымч иамеигза ижэыллон хыла,
Аброуп иахбырцшаауаз рыцсра.

Уа ицыххаа ицагэышьон,
Саркьацас ихэашхэаша.
Зных игэрымуа ихьацгэышьон,
Ишьтан акэара тыцшша.

Рылагырзкэа уака икэтэан,
Еица жэылахон имцзарц.
Агэра реаква ркэакэа сыкэтэан,
Истахызшэа исыбжьарц.

Зны исыгэтасуан, зны сышьтырхуан,
Хэдаарцэи сдыркацон сазны.
Исцэнымхошэа сыршьышьыхуан,
Рнапкэа схьыршьуан иразны.

Ус ишыкэцоз иаацсагэышьан,
Ршэах ирсыцыз рсахэхэа.
Хчнызас акэара кармагэшьан,
Ицэан уажэы итахэхэа.

Цоа змам, асасцәа еилатыруан,
Абга ду ачара азыруан.
Илцуан абна хыла иасны,
Зегъ арахъ иаауан сивасны.

Рацхъа игылан цыхәабаба,
Кәтык аёщакны ихәрабаба.
Жъа царкыакгы атрышә ипо,
Амоа иқәын агәы тыцо.

Амшә қамсажәгы ацха иацан,
Икрымәрымуан ацла амцан.
Аашышь ааит лацкыак аёщак,
Иркын зегъ акака робыцарк.

Шәахәабыс садахәак рыман,
Ачарагы еихабыс иаман.
Хәажәк кәашон ахы шытацалан,
Егырт тәаны иржәуан еидцалан.

Иаацсагәышъан, иалшомызт уаха,
Ишакыз асаса раха
Ицәан, абга ду хышшыхәа,
Ишәаны ирызхәомызт уаацшыхәа.

Абас икан уи ачара,
Иагымызт уака гәыргъа-ччара.
Лахәи-кәраани силакыруан,
Цәынхақәак шынхоз рдыруан.

Сацгылоит ашыжь ашара,
Сеигэыргэоит амра акацхара.
Иссирун, иццзоуп ацсабара,
Ашәа сицхыртусит ацара.

Ашәт ццзақәа асыми агәылцра,
Архаә синылоит ашыацра.
Акәара хәыч леиусит ахьхәхәа,
Цца хаакгы асуан ахәхәахәа.

Аацынра ажәоакәа сицнахусит,
Гәырғбарак схалан сышьтнахусит.
Иацанац адгьыл ацхара,
Иакәзам ацстазаара нцәара.

* * *

Цхызырла снейуан хра наак сафалан,
Цхызырла снейуан асы еимгэхэаауа.
Сацхьака сымѳан шьабстақ анғылан,
Иаѳан иара ахра афатѳ цшаауа.

Избаз сытрысны сашьталеит сьюны,
Ахраѳ ашьабста сқырц сахьзаны.
Асы кыдыбган илеиуан еимаѳны,
Исымамыт уи хьаас, сѳон сьырзаны.

Аха исзымкит, исцѳызит уи ашьта,
Ицеит ашьабста са исцѳшѳаны.
Исзымккѳа ицазшѳа сынасыц сшашьтаз,
Саацшит сышцѳыуаз сара сцѳырханы.

Сгэы иалоуп сымшқәа цырны иахыцо,
Ирацәоуп сызхьымзо, сзыхьзо.
Сгэы иалоуп.

Сгэы иалоуп ихырцәаз азахәа,
Ицәыусит алагырз ағыхәхәа.
Сгэы иалоуп.

Жәсинраалак сзымыюкәа иахьшаз,
Схахә асыпшәыб еицш иахьшпаз,
Сгэы иалоуп.

Агәаг ауаа ирыбжьоуп матцас,
Сгәалақәа хьантоуп хахәцас.
Сгэы иалоуп.

Адунеи ианымзааит агәырәа,
Хьаауп ан хәаша дзырәа.
Сгэы иалоуп.

Ауабы ауабы дишъусит,
Адгъыл ағы ашыа кашуеит.
Сгәы иалоуп.

Сгәы иалоуп сымшқәа цырны иахьцо,
Ирацәоуп сызхьымзо, сзыхьзо.
Сгәы иалоуп...

* * *

Ажәџан гәрымуеит са сызџиааз,
Асџә хыблақәа зәаџсоу.
Адгбыл тынчым сызқәиааз,
Гәыс амшын дуқәа зтәтәоу.

Ажәџан иамоу нџәасгы аҳасгы,
Иагзырџәыа адгбыл ауп.
Адгбыл ҳазмоу хәас гәырәасгы,
Ахәрақәа змырґо ҳа ҳауп.

Иахәәсеуеит хьаак угәапан,
Ухьаакәа издыруам азәггы.
Укоуп убас уеырхаца,
Уздыруа ицбаршьоит зеггы.

Узыршло, ас узырхәыцуа,
Цәыргашья змам ауп мазак.
Изугхо уа изумыцло,
Уафазеит ауми гәыроак.

Иками ахәрақәа имгьо,
Шәышықәса итазарггы уцы.
Имоа данысеуеит азә дгәыргьо,
Азә дрыцхаха ус деикәыпсы.

Цьара амра кацеиуеит икаххаа,
Ишәтуеит ацсабара ччаны,
Цьара ацтақәа хьлан икылххаа,
Иркылеуеит ақәа разаны.

Икамло икеи хдунеиае,
Урт зегь рдырра цәгьазоуп.

Иузымхәакәа иҕыцәо угәацәс
Амаза, икоу иреицәоуп.

Ахаца данхацаха ичхароуп,
Ицәахыроуп цәыргашья змам.
Ухацоуп убас уагыцсыроуп,
Умаза, поемаз – ихәам.

*Чилиатәи жәлар рпоет В.Хара 1973 ш.
икнаҳаны иршьыз изкны.*

*Поэтов тираны не понимают,
Когда понимают – тогда убивают.
Анд. Вознесенский.*

Ажәлар дрыцхьон ргәы кармыжьырц,
Уама сиқәатәа иандыриаз.
Сальвадор ишья тармыжьырц,
Урт анымшәарц изықәшәаз.

Астадион иакуамызт сизаз,
Игон ибжьы ҫацаза.
Дшәахәон Хара ахақәитраз,
Игьатара абжьы хааза.

Афашистцәа рахәа тыхны,
Ихырцәсит уи инапқәа.

Дыршыт, дыкнархайт дышьтыхны,
Идыртынчит урт рыгэкәә.

Дыршыт, илгеит Хара-гәымшәә,
Лорка хаңа дшыршыыз сиңш.
Дыршыт илгеит Хара-гәымшәә,
Ха х-Таиф ишилгаз сиңш.

Аха игоит, игоит ашәә,
Мчы ыказам ашәә зшыуа.
Ашәә иихәоз Хара-гәымшәә,
Ауаатәйоса ргәы тшыауа.

Абрахь иаауеит ашыжь шаанза,
Рыцхалқәа рыманы.
Азы тыргоит абас хәлаанза,
Абра изыхгыланы.

Ицхынразааит, изынразааит,
Азгацәа амцәазом.
Аарџара зынза ицәгъазааит,
Аха сааткгы иамбазом.

Ацәац-ацәац, ацәац-ацәац хәа,
Иааиуеит адгъыл иалцәрааны.
Азәгы дшәом бзанцык инцәап хәа,
Икамлацт иамцәаны.

Зыда исажәкуа амоа иқәхаз,
Дааины уи днасыхәаларц.
Ацеиць каицсит ауаџ гәыраз,
Ауаатәыюса ирыхәаларц.

* * *

Зны иѳуан уи ажѳеинраала,
Иара итѳала цѳгѳа еинраала.
Дрыцхьон нас агѳаѳ-агѳаѳ хѳа,
Ибжы рдуны цхѳака шѳенеи хѳа.

Изызырѳуаз рхы тѳкъон,
Лада дыѳуан, ѳада иеикъон.
Баирон, Пушкин иара иакѳын,
Дпост дуны хадгбыл дықѳын.

Ѵнак зны инпѳан имуза,
Дазыхынхѳеит нас апроза.
Ихагыруа рыцѳа амцқѳа,
Иѳуан, иѳуан, иѳуан дакѳымтыкѳа.

Уажѳ д-Толстоин иара итѳала,
Горки диацахомзт акала.
Иѳымтақѳа хѳахънеилак иқѳын,
Еидараха хкѳакѳа иқѳын.

Ассир, уажѳ дакѳыцт ашѳкѳѳыра,
Ицѳѳазаап иуардын алыра.

Жәаха енак иҕымтақ саңхьон,
Ақыбағ злоу зегы дрыцхьон.

Ажәеинраалақәа шыотәу хәа,
Апрозагы шацатәу хәа.
Ғымтақәакгы дыреагылеит,
Д-Билинскиха уа доагылеит.

Еилеицазсит урт зегь рааны,
Дцәажәон жәаха аңхьағ дгәааны:
«Ғахәасит иаҳсачыз алға,
Шьта иазхоит даңыржәга хамға».

Ха хабдуца амца иоацхо,
Акөаш-мца сикөцаны.
Ионатөан шықәсыла ацацха,
Ргөамчи рыуаөреи хьчаны.

Ихалалын ацсуа цацха,
Инасыцын, иразкын.
Хтоурых иамоуп иара дацха,
Хабацөа цөымзан ирзакын.

Уажө иабакоу ацсуа цацха,
Зегь хаинтөылланы хзаазаз?!
Азы ихырцазшөа ха хцацха,
Избан хашта итыц изцаз?

Иара гылоуп Кудры ахықөан,
Иара гылоуп Аацста.
Иара гылоуп Бзыц ахықөан,
Иара гылоуп Хыцста.

Иара рымоуп цара рхагас,
Мышгарта тыцс икарцеит.

Оыжәра, цәысра, мал рхагас,
Җтоурых хәмаргас икарцеит.

Инауртоит кәыдк мыршышьзакәа,
Быста хьасак хаара зцам.
Жьабаак мзакәа, хәылк мырцәзакәа,
Иқәлыргылоит цана змам.

Цьоук кәашоит җтоурых атәамбо,
Җара җдасқәа силагоуп.
Схьаа зхьаам, хгәыроа иамго,
Сцацха ионашьқырыуа ионоуп.

Снатәалон уа амца сәацхо,
Амца сеиқәнархон ианхьтаз.
Азы ихырцазшәа уажә җцацха,
Избан җашта итыц изцаз?!

Ашьхақәа иаархыцызшәа сицырхәхәа,
Пицундатәи ацсацлақәа кахәхәа.
Рыдгбыл гәакыа реаларцс игәгәаза,
Реикәапса игылоуп ицшзаза.

Аамтала ирысхьан афартын,
Амхацбырқәа нхылалоз амшын.
Апсацлақәа рылағыз рәашын,
Ихәхришь хәа ускан дара цшын.

Урт рыцака ашьа рәаш катәахьан,
Урт рыхьчараз апсуа дықәцахьан.
Имызкәаны ацсацлақәа сиқәхсит,
Ибаканы рыдгбыл иазынхсит.

Ибла иххалоит иаины убарт збо,
Тыцхацәоушәа ацсацлақәа еырбо.
Инталарашәа амшын симгәхәа,
Иангылоуп Пицунда ацшахәа.

* * *

Аапын сеицхызуан цхызырла иаха,
Сгөыргьо аштa сықөын сеилыхха.
Сан аоныка уааи хәа илыргон лыбжбы,
Аха са санаацш, ассир адәахы,
Ишьталахьан асы шьамхахы.
Спәа сдзызааит, силагылт схәы-сжбы,
Ацсабара гылан еимассы,
Сан хәаша лнышәынтра апәаххьан асы.

Ацыси ацсызи бзиа сибабейт,
Арыцхара дузза рыбжьара икалейт.
Ацыс хэычы зталомызт азы игэагъны,
Ацсыз хэычы зтыцуамызт уахь ишықбырны.

Ацыс хэычы уака ицшын, игэырфон,
Ацсызгы акэарашка мчык иаанагон.
Имфакэа-имжэкэа акыр ирычхайт,
Енак зны рцэанырра дара ахыцсааит.

Сыңсы рылоуп сышьхақәа,
Иреыкьасуа арҕашқәа.
Измырзуа сара сгәыцрақәа,
Исызто уа амцәыжәәақәа.

Ирхәоит убарт арҕашқәа,
Ибжъазхьоу сабацәа рашәақәа.
Ҳа хазмырзыз – гәымшәароуп,
Ирхәо ашәа хацашәоуп.

Иргәалашәазаап ашьхақәа,
Излацшхьоу агәәкрақәа.
Икыдцаны рлымхақәа,
Ирзыырәуеит ҫымтзакәа.

Ауаргъала дақәтәан атакәажә,
Изышза ишлан лхахәы.
Дацацшуеит (ацхәызба дышцажәи),
Данқәыцшыз дызхалоз ахәы.

Дыџуа, уи дыцо дыхәмаруа,
Цшатлакәцас дырхысуан зегъы.
Ақәыцшраан даџызан асура,
Диацахо дыкамызт азәгъы.

Ауаргъала ақәтәараз дшәомызт,
Бзиа илбон уамашәа.
Лгәы иабон, дгәырғон, дузкуамызт,
Цсаатәцас лара дпыруашәа.

Ицеит лхәычра аацынра ниас,
Уаҳа налылымшо дажәит.
Ицъалшьоит, лымџа дышцаныс,
Лыбгагъы цыкәхсит, дыкчит.

Лматацәа иралхәсит лыцсымтаз,
Ишылтахыз мацзак дгьаларц.

Дызбсит сара амра аташәамтаз,
Дрыхәон аоныка дрымгарц.

Ауаргьала дақәтәан атакәажә,
Лматацәа ағын лырцысра.
Дхәычхазшәа дгәыргьон атакәажә,
Азхәыцра лтахымызт ацсра.

Смыщәкәә са схала,
Суадаәы сантәоу.
Ианымааиуа еишьтала,
Ашәәкәә сзышьтоу.

Ианцо нак исцырцны,
Сус сара сызеу.
Гәкаҳарак сызцәырцны,
Сыхәәера ианаәу.

Ех, изыцсоузеи ускан,
Бааигәара атәара.
Ех, изыцсоузеи ускан,
Быблақәә рҕацшра.

Ишәтышхоит арха,
Еиньлоит лассы.
Аҗада ашьха,
Иқәцусит асы.

Иалацәсит ажәҗан,
Ашәтқәа рыфәы.
Ицацаза ижәҗа,
Дцоит анхаҗы.

Лассы-ласс иеыжәлоит,
Анакә ара.
Еигәырцәоит ажәлар,
Аацын аара.

Еиншәшәылоит ашьацра,
Иеыцза җацхә.
Еикәсыртусит ацара,
Аксиоҗәа иахә.

Аацнуп, ихылеит,
Анакә сита.
Аацнуп, илеиусит,
Ақәацсата.

Ароашқәа ашьхақәа ирылцуа ршьоуп,
Ашьхақәа, ашьхақәа ссиршәа ишоуп.
Ашьхақәа цәышун, ишьабазаап зынза,
Аха ихьатуам игылоуп иңәғәаза.

Игылоуп, назаза еисларцаз агәқәа,
Игылоуп, назаза ишәтларцаз адәқәа.
Ашьхақәа ирылцуа ароаш цқьақәа,
Ирталоит адгьыл хзааз адақәа.

Ахәы цшзақәа рхы шьтыхны,
 Иухагылоуп урыхьчошәа.
 Амшын татәоуп асыртынчны,
 Ацәа уалнахыр хәа ишәошәа.

Шьяуардынкгы жәәан ихалан,
 Иухапырусит ажәәа сицнахын.
 Ухацарашәа цсыс ирхалан,
 Ирхәоит ашыжь ацсаа ҫыхан.

Уреиузамызт згәы трыскәо,
 Ушьамәала Ацсны уахысхьан.
 Иугәашьамхын арәаш трыскәа,
 Ахра ҫкьарақәа урҫысхьан.

Ахацәа роуп ашәа ззырхәо,
 Уашәахә каәлааит Ацсынтәыла.
 Уа узықәңоз, уара узыхәоз
 Зегь камлашеи зны синтәыла.

Ҳаға изын иаркыуп агәшәкәә,
Уҫоуп уҫымҫәазо ҳа ҳгәаҫа.
Ааҫынрала ишәтлап ашәткәә,
Ухьз ҳаҫнаҫ афырхаҫа!

Бысмазцаан изеикэи хэа улахь,
Сан, исымам гэала ба бзын.
Икэымлеит ашэакгы са сымцахь,
Иахантэарак баша сыщпын.

Уа хгэылара соызак дышкэыцшаз,
Дыцэызыз иан-гэак дылцэабоит.
Ашэткэа ахатгэын мыжда зырцшаз,
Лагырзыла снак хынтэ илкэабоит.

Ацэгъаршэы айэыцэа силихит,
Изеицацшуам урт еицацэоуп.
Азэ имчра азэ иуаэра ихнахит,
Азэ ицэгъеи ибзиеси еикароуп.

Ишхамыз ацхэыс гызмал лыбыз,
Иарцэсит назаза о-мцакы.
Ицадазгы рыцэа дышгэыцуаз,
Дыцгэышьсит ионы ашэкэа наркы.

Хэычы-хэыцла сыкэлоит са стэымтахь,
Сдунеси зегь хэыцрыла итэуп.
Зны-зынла еикэылозар сылахь,
Сан, сара стэы иасуа рацэоуп.

Ацытә рықәиаахьсит ахақәкә,
Ахатдәынқәа злакәршоу.
Ирцәагәсит уи иапта ахәажәкәа,
Ицәыс-жыысуа уа иахьтоу.

Ихкаазам ари агәара,
Еиужьуп хабалак.
Ихыбгәсит инхоз инхара,
Игәы инархьусит избалак.

Ашәакәа хылеит ацеицьгы,
Амцахь дықәлазом азәгы.
Ихыжәжәарза иажәыз ацыгы,
Игылагәшьбоуп иахьагы.

- Умоахымцкәа умқан, - хәа ацшәма,
Дыкагәышьам изхәалоз.
Иара иашьтахь азәыр нхама?
Дахыззааит ара инхоз.

Иқьантажә тыцхсит, ишашьсит,
Ахәақәа цоит игәара рпы.
Уи апстазаара ихамшьсит,
Изт назаа ицәәаншьапы.

Ихцэарц икоу бэсира зпеицшым
  шэиниахьоу?
Уи данцэажэо дызлацэажэо шэаҳахьоу?
Шьыжьымтанла иара дангыло дыжэбахьоу?
Ихцэарц икоу, цьаханымка зымса хоу!

Ихцэарц икоу игэтыхақәа рацэазоуп,
Ихцэарц икоу дызлацэажэо цьашьатэзоуп.
Иара изыҳәан адгьыл дуззагьы тшәацәоуп,
Иара изыҳәан ажәәан ҳаракгьы лақәцәоуп.

Иара дцэажәоит икаитцашапәа зегьы,
Ихцэарц икоу дизызырозом азэгьы.
Ицсы танацы дахацәиусит ацәы,
Аха издыруам дшықәынцәо уацәы.

Ах, дзакә хаҗаз, дзакә уаҗыз,
Бзиа дышҗарбоз жәлара.
Ах, закә җеиҗшыз изыҗшыз,
Дышҗатахыз Аҗсынра.

Ишьҗеиҗан уажә имаҗура,
Дырбоит зегы уамашә.
Даҗуп аҗара арҗара,
Дкалеит иҗсгы мтәуашә.

Иашҗа иҗалом игәаҗны,
Уркыр урфоит илақәа.
Дзыхьчо гылоуп ихианы,
Иҗрысран иказам рыгәқәа.

Жәлар рмал зегь симҗәаны,
Даҗуп дахан аҗара.
Ионоу здыруада ионы,
Ианбакалои изхара.

Уаа, ихыцын имгәаңә,
Иман дықәуи ирхәазо.

Уаа, иңәоуи рхәсит аңә,
Дгылоуи иашҕасы дзазо.

Уаа, дызңәажәазом хәаша,
Аңара кылахт икаркы.
Иңаи иргылаз хәаш-хәаша,
Дылбаардагәышьаи дымкакы.

Уалымци хабацәа ршьа,
Иумоуп хабацәа рыцшра.
Аха иумам рказшьа,
Ахаан иззымдыруз шәара.

Җашьхақәа игылоу урцоуп,
Аха уацсоума рцара?!
Җашьхақәа ирдыруа акоуп,
Рхы ламыркәыкәа ацсра.

Ацсны цшзаҕы уан улаазон,
Аха узцшзамхсит уи еицш.
Җарҕашқәа угарашәа рхәон,
Аха узцқьамхсит урт реицш.

Уанбацырцуа рымҕа, ианба?
Игыло, аҕар зызхауа.
Икамлацызт ирылан ҕба,
Җабацәа рҕызцәа ртиуа.

Зыцсы штаз ирцхьазаз цсыс,
Уаныржуа иасып атрышә.
Уцсыбаҕ калап еимактәыс,
Лажәхырца уартап анышә.

Шықәсык аахыс икарахан,
Иқәцаны иаауан.
Цьоук бґаго иаңырахан,
Амәәқәа ркуан.

Ацґа иқәлан ианаурмыжъ,
Ирит Гәымста.
Иршәны Аацста ианалармыжъ,
Крахьома уажәшьта.

Ишьтан иара аагылозма,
«Ахьз-Ацша» иацсаз.
Амәа уаә дзацгылозма.
Игәырґсеит изаҳаз.

Азәы зацәык, ашьыңхарам,
Дцәыцатәа дцәабоз.
Иказам икаҳаран,
«Ахьз-Ацша» лашоз.

Шықәсык аахыс ахтысқәагғы,
Даара кыр калсит.
Рлеишәа дырцәгған амшқәагғы,
Мачк аңа хдырбеит.

Алажәқәа шкрым-срымуазгғы,
Акымзарак рымбеит.
Аңма иазкны ихамазгғы,
Абгақәа ирфеит.

Нырцә дрыгә-дрыгә, аарцә дрыгә-дрыгә,
Акәушәа ицысуеит.
«Шьышь-наани, уа наани»,
Ашәа саҳауеит.

Сгарам уажә агара,
Снеиуеит сақәтәа анышь.
Еоырссо ацәкәырцара,
Акәара ааныжь.

Схәыцзам, хәыцра дукгы,
Самоуп сеимырххо.
Исхацыруеит чнышкгы,
Аблақәа тыцхо.

Сызгароу уи анышь ауп,
Мшынуп сзырцысуа.
Ацәкәырцақәа рбжы хаауп,
Сашәаггы зхәауа.

Аха исхаштуам сгара,
Сан илырцысуаз.
Илызтоз ацсгара,
Ашәа мыч ду змаз.

Нырцə дрыгə-дрыгə, аарцə дрыгə-дрыгə,
Акəушəа ицысуеит.
«Шьышь-наани, уа наани»
Ашəа сахауеит.

Схəычра акəа сґоуп,
Снышь амшыи ихыуп.

Ирыцдасшыоит ахәсақәа,
Ашоураха игиуа,
Ҳгәыла Манқа лмацақәа,
Иаханы ирзаауа.

Иказцо ахәаца шәкәкәа,
Ахә ахтынцаны.
Ҳгәыла Манқа лмацақәа,
Рхәатәы хацаны.

Аус русит иакәымцзакәа,
Иутахыу хәала,
Ҳгәыла Манқа лмацақәа,
Иахьагь мазала.

Ҳгәыла Манқа лмацақәа,
«Аца ду» рбахьсит.
Ҳгәыла Манқа лмацақәа,
Онык карцахьсит.

Сыкоуп сгәы рызтынчны сырахә,
Дамшә агәымшәа, Дамшә абзиахә.
Уаха шаанза ичацшьозар,
Ахыу-хыу хәа иара шозар.

Иакәшоит, иакәшоит ацьмагәара.
Дамшә агәымшәа иамам цсшьара.
Уажә инсиусит асы иаха,
Ирынаҫом абга цсҫаха.

Чыт бжык цъара иаагаргы,
Ацша цла бҫыцк ҫнаршәаргы,
Фыртынушәа инатрысуеит,
Абнара хыла иасуеит.

Ицәоуп ҫынла агәы каршәны,
Ашьапыцшзақәа сишькларшәны.
Ишәмыреыхан Дамшә агәымшәа,
Дамшә агәымшәа ак иацәымшәо.

Сыкоуп сгэы рызтынчны сырахэ,
Дамшэ агэымшэа, Дамшэ абзиахэ.
Уаха шаанза ичацшьозар,
Аху-ху хэа иара шозар.

Сқәәтана агәәлсақәә,
Аархәны ишьтацала.
Сьщәқәә шәсицәмхакәә,
Цхьака шәсихала.

Аәада, аәада,
Аәада «әак-әак».
Алада, алада,
Алада «лак-лак».

Шәсицәлабны шәсиҫымхакәә,
Шәнеила абаацқәә.
Ганха шәамыхакәә,
Еихьжәга шәшьапқәә.

Аәада, аәада,
Аәада «әак-әак».
Алада, алада,
Алада «лак-лак».

* * *

Ахра ауан агэырҕа-ччара,
Илахэыхын ацшэма ионы.
Иахья абра ируан ачара,
Ауа-тынха сизаны.

Цьоукгы абыцьбара ианахэан,
Ёцэоуп, ихэмаруан рыскьаны.
Еицькэашон абхэеи-анхэеи,
«Ахахаира» хэа синкьаны.

Игэырҕагэышьон, ражэра шкэакэан,
Зца зацэ инасыц збаз.
Иабардыруз дара ускан,
Блаатыхк тацас хэа дшааргаз.

Ихыхәсит амахәқәа асаара,
Ихәарсыз ацлақәа хыжәжәсит.
Ацсны иатааит сасра,
Ҷашьха, ҳархақәа хнакьсит.

Ахышәәс шадтәалаз иаха,
Сыршеит, сзыцәом уахагьы.
СапҶа италт ихәычраха,
Ашкәакәа рышәәца зегьы.

Хычцацырушәа ицырцырусит,
Рцсы тоуп, рцсы тоуп.
Ацсабара ажәызпәа ишлеит,
Зегьы ахылца шкәакәа рхоуп.

Игәтәиуеит иакын амла,
Иуазыруеит уака аеқәа.
Уахгы-сынгы рәи сихамла,
Иқәымхәозеи урт адәқәа.

Асы рбғьатүеит уажә шыапыла,
Ацла рымцақәа дырцәхәит.
Ргәи камыжкәа сивагыла,
Анышә хьшәашәа аадырцшит.

Фатәуп изышьтоу сибыргәакуа,
Ампқәа мәасуеит ихьтаза.
Сыуп ирықәу аеқәа ркәакәа,
Кәадыр шкәакәоушәа ицшзаза.

Рбыжкәа тымга икьыркьыруеит,
Ак сибырхәоит мазала.
Аеқәа кәышуп аамта рныруеит,
Азын рықәыңгәсцит цәгыла.

Ацса ацака сикәагылоуп,
Ахьта, ацаа иацәшәазом.
Уахгы-сынгы ршыапы ихгылоуп,
Аеқәа хәацсеит хәа итәазом.

Акәукәу, Акәукәу,
Аацынра ааит.
Убжы хаа Акәукәу,
Җыц исахаит.

Иубама ишгәылцыз
Ашәткәа цшзаза.
Иубама ишцәырцыз
Ашәац иацәаза.

Зегь гәыргәоит, зегь кәыцшуп,
Ихыцует азкәа.
Ашәтыцкәа иреицшуп,
Азара пақәа.

Урыцхәоит Акәукәу
Анхарахь инхо.
Имацәым Акәукәу
Згәаац урцхо.

Җабнара уагымз,
Акәукәу хәычы.

Ҳацстазаара уацыз,
Акәукәу хәычы.

Сашәақәа урылаз,
Акәукәу хәычы.
Саныкамгы указ,
Акәукәу хәычы.

Иаакэыршаны зегь шьхарами,
Иубо ихаракны.
Рица абрака иҗатәами,
Абаагәара аҗтакны.

Лгәы лмырхькәа сикәагылан,
Лашьцәа ла дрыхьчоит.
Ирбар Рица агәы акалан,
Ашьхақәа гәынқьусит.

Уа ак ууеит ахы иаасуа,
Егырт цөуеит ргэы иаатасуа.
Ирыхы мшэан абгахэыцқәа,
Ицызжөазсеи ас рыгәқәа?

Ак амыткәма ахөоит akkaхәа,
Дасак хәхөоит зегь шәыщакла хәа.
Ирымехакны Мысра ахәқәа,
Дыдрацас игоит рбыжықәа.

Абга тыора бгак тацсызар?
Ирылалей, имлашыбызар ?
Ирымфацзар ааигәа акөтыжь?
Иабаци ртыцқәа ааныжь?

Ргэы цнажөазар рыбна ихыршыааз,
Цсааи шөарахи зегь ахьтыршыааз?
Ма идыреыхарц алақәа,
Иақөыркызар абгахэыцқәа?

Иансибархэхэо аку-сухэа,
Амшцэгъа рныруеит кэоу-исухэа.
Ажэоан хнацацшуа хнатэоит,
Абгахэыцкэа руубжыы гоит.

Урт анцэыуа абна зызоит,
Кэти-шэашэи заа реырзоит.
Ацла рымахэқэа цысуеит,
Абгъыцкэа ышпэшэаны икацсоит.

Сычкэын зацэы уан, уаан.
Сабацари уан, уаан.
Изурызеи уан, уаан,
Изхалашыцаз уан, уаан.

Ашэы схышышы уан, уаан,
Сықәуп адэы уан, уаан.
Ҷаи, абацсы уан, уаан,
Сара сзымцси уан, уаан.

Амыткэмабжы гоит абас,
Дызт илымаз гэыцырмас.
Ишлеит енакала лхахэы,
Дыкам уаха лынцэахэы.

Игэтшыаагаха лыбжы,
Иргыло ухэ-ужы,
Дгэакуа дықәуп амзырха,
Зынза дмыцэазсит иаха.

Ан иотшәанза лыцсы,
Дизеикәкгәышыязом уащсы.
Дакәышт шуҳәо зегь рәыц,
Дналагахоит еита ҕыц.

Сыцкәын зацәы уан, уаан,
Сабацари уан, уаан.
Изурызейи уан, уаан,
Изхалашьцаз уан, уаан.

Цкынаа нхон Жэандрыцшь синтэыла,
Рашта итыооуаз шэахэабжын.
Анцэа дрықэныхэан зегь рыла,
Иуаа гэыразқэан, имшын.

Ирызгылан рхатэ злагара,
Итэын цықэреила рцақэа.
Асас дагхомызт ргэара,
Цхара рымтэомызт рыгэқэа.

Ирхэагэышьоит иреихаз қэрала,
Рзы злагара дахатэан.
Ишықэсқэаггы цон сишьтала,
Ацстазаарае крибахьан.

Шарпазык дзыкөшөаз уи лакөхсит,
Излагара измырцысзеит.
Арахь ималагы иакөхсит,
Азы шыцөаз имбазеит.

Атахмада цөгъа дгэамц-хамцит,
Аха илуқәа мцасит.
Азиасгы атыц иахымцит,
Лбаа архахь имласит.

Ихәатөыз имхәсит хәашабга,
Ишакәзамызгы дшәиит.
Деимырхха дыркызшәа абга,
Даара ицсахы еибакит.

- Икалазеи, икалазеи,
Җазлагара зшьахахеи?
Цөгъарас икаҳцеи, хзыкөшөазеи,
Җалтынцәааит абра, - имхәеи.

Мцала азиасгы дыршызшәа,
Агәарахәа абжы аагеит.
Абырг ишәира иазцшызшәа,
Уахь амшын ахь инеихсит.

Рыоны-ргәара шөтыла ибычан,
Ишынхац инхон ара.

Ишней-шнейуаз ацсра рчычан,
Зынза имацхан аџиара.

Ицагџышьџейт дара ниас,
Аамта шцацой иласза.
Иахароузеи уи азиас,
Ицойт уажџгы ицкџаза.

Ныри-аари хази чхџари, -
Хынтџ еитахџаны убра,
Дзамыхџейт абзиара – анхара,
Икаларцаз аџиара.

Рцынцџарах Мацџытџгы дкџлазт,
Польша ахџчараз дџахейт.
Рыхџчалакџа абна илазт,
Рырахџгы тынхада инхейт.

Икџанџажџаз рџызтыцкџа,
Ишьтагџышьџоуп иџацџа.
Ацџтџ зкџылаз рџаџгџынкџа,
Игылагџышьџоуп иууаза.

Рымхурстакџа цџаџџо иџамлейт,
Агџылацџа игџаџгыны.
Нхарахџагџы азџ дахымлейт,
Рашџа цшзакџа тырххааны.

Рыдгьыл кәазара сиңылеит,
Ибна тоурахсит зегьы.
Рзыхь цкъақәа ашәакәа рхылеит,
Иахызхуа днымхазеит азэгьы.

Ари ақыта хәыдам цеила,
Хьзи-цшеи змоугьы рацәаџуп.
Аха акәышқәа ирзбыз ала.
Мацьыт ихьз рышкол иахцоуп.

Зымцахә ыцәаз, зцәашьы ышцәаз,
Зьщқәа рылоу игиуа.
Жәлак назаза зқыта иалзааз,
Рызбахә рхамыштырц ииуа.

Абас рыхьит Жәандрыцшь Цкынаа,
Азы шыцәаз уа избаз.
Иаграмгылоз ашьац хынаа,
Ашәицхьыз итанархаз.

Азиасгьы гәрымуеит рыцха,
Хьаак шамоу агәра згоит.
Ихымбгаларц даезә ицха,
Уаха ицәазом рхәоит.

Адагәалашә, усилагама,
Ацта шхылаз умбазо.
Зегь рацкьыс уцсы цаахама,
Ужәлар ирхәо умаҳазо.

Аецә кыднахусит лмыткәма,
Аидысларае зца дтаҳаз.
Ма уазызарө зыла тамкәа,
Уи ауха инхаз руаз.*

Уа узнылаз умәа хьцәыроуп,
Тышоуп, бгароуп, илашьцоуп.
Уа мәабжара умәа нцәароуп,
Мамзар иузыцшу хцәароуп.

---

*1989-гәи ахтыскәа роуп арака зызбахә хәоу.

Хдсеицәа ирсеигъзақәаз урылгеит,
Рыцстазаара уәакәсит.

Амәа иаша урт анугеит,
Хада дхамамкәа хкоуцеит.

Атыц азын, акәардә татаз,
Уан уцсадгбыл зегь тииуп.
Хара ахьымзг иаххьуртатаз,
Шәеиқәацәан Ацсны иашәуп.

Ужәлар рыда иумада,
Урыгәтаст икәцаны уқышә.
Зны уцсыргы узцәыуода,
Нак уахәларыжып анышә.

Иццѳоуп ашьаны, иакын ашьыцхѳа,
Агѳарцаѳ икакъуп иахъа сиццхѳа.
Ианеибгаз акѳыхѳа иццхауан, изаны,
Агѳарцахъ уаѳ дталомзт иара иацѳшѳаны.

Иццхарсуа иаман аѳызцѳа алақѳа,
Ишьтагѳа иафон ауаа рыхѳакѳа.
Ацкѳа хырцъацъа ирызгыцуан зегъы,
Сакѳцѳкъоуп хѳа икан ускан иаргы.

Уажѳ амра агѳыцапо иқѳжъуп агѳар,
Шъта имчыдоуп икам акыц аргартѳ.
Иаины иазгыцуеит агѳалақѳа змоу,
Ацинақѳагъ аишусит инеины иахътѳоу.

* * *

Ажэытэын акэын анамыс аныказ,
Биракцас ианыркыз уа иахракы.
Анамыс ажэит ахыз ду иамаз,
Ицсит, ицагэышьсеит рхэахоит цыоукы.

Мап, имыззеит, имоамсит игэжэажэо,
Шьха зыхьцас анамыс шыцкьац ицкьоуп.
Анамыс зырзуа, иажэызшэа ицэажэо,
Зынамыс зцэызыз арыцхақэа роуп.

Ауаа сажәкуаз зыда ицсуаз,
Ауаа гәәкуаз ихәәсуаз,
Иара изыхәан зегь акоюп.

Адгбыл цозааит ицәаны,
Иауаз мызла ақәа цжәаны,
Иара изыхәан зегь акоюп.

Ахьта, амлакра калааит,
Адунси гәыроала итәааит,
Иара изыхәан зегь акоюп.

Иыызак дкыдцаны дыршыуаз,
Иуак ма ачара иуаз,
Иара изыхәан зегь акоюп.

Илфо лымамкәа дцыкәкәоз,
Лхала иан аоны дгәырооз,
Иара изыхәан зегь акоюп.

Дгылы жәџани амца агуаз,
Ауаа нибарцџо сибашьюаз,
Иара изыхџан зегь агоуп.

Дызтахыда ас аџей,
Иқџихуазси адуней,
Дыка-дыкам зегь агоуп.

Игәһьяазгоит узыһьқәә,
Сымчқәә зыргәғәоз.
Хыһьцәкыакгы смырһькәә,
Аһауа сзаазоз.

Игәһьяазгоит аһабла,
Сара иаһьсызһаз.
Иһымцуа са сыбла,
Сыһьһақәә иһлаз.

Еснагь исызһәыцуа,
Исызихәо анцәә.
Сан са сзы измыцәо,
Сһынхәырц сгәыргәацәә.

Сзеихырхәо, сзызһьхәо,
Сашәә, скәалзы.
Уа уһьыз еицәхәо,
Сағьхәоит азы.

Ацсны ссир испьаму,
Икацхо мрацас.
Ацсны ссир исану,
Угәхьаазгоит цшқацас.

23.12.72 ш

*

Азхыссарае саины сгылоуп,
Ацъашъатэы ара избоит.
Азхыссара самцагылоуп,
Сыкэа ацъщхъкэа тацсоит.

Гьегеи Рицеи рсахъа акэзаап,
Уа иану итырссаны.
Иахэшъа хэаша дихъчозаап,
Дмыцэазакэа ацх ганы.

Ишгэырооз агэы сикэжэазшэа,
Ацакъара симкъаны,
Гьеге илагырз хыжжызшэа,
Ароаш цоит ихыссаны.

Аганаэсы уажэааныла,
Цэыббрамза агэазы.
Шэтыцк азхаусит синтэыла,
Рица лахатыр азы.

---

*Гьеге – ажэытэан ацсуаа Гага хэа иашьтан.

Уарбак кьиуа иахъа хэлаанза,
Ашьха иахацыруа ихуп.
Ихырқәақәо нас аашаанза,
Ашәтыц ахъчара иаеуп.

Дыказам иеызхо ихалан,
Рица илықәнаго дмизацт.
Сыцсы зегъы ашәтыц иалан,
Ас еицш ицшзоу зымбазацт.

Ихьшәашәазоуп азхьсара,
Унанашьтуам ааигәа, мап.
Гьегә игәымшәара, игәацжәара,
Уи иахьлцзаргъы калап.

Дгылоуп Гьегә цъа дцысышам,
Дхашхатәарахан, дхахәха.
Рица лынамысгъы цсышам,
Длеиусит дзыхьны, деилыхха.

Ирхәагәышьоит: азы дзалцуам,
Лашъа исацхъа дыцхашьоит.
Дгәырғагәышьоит лхъаа лхьцуам,
Лашъа-гәак уа дичацшьоит.

Ауаа рышка дцэырцуам Рица,
Уи назаза лгэаца хэуп.
Абарт ашьха дуқәа рөыца,
Рица лыццзара цәахуп.

* * *

Кыргыы хааиуан гәсихшәарада,
Уамеикәацәа чҳаны.
Ашьтахь хжәылеит мшәарада,
Хгәы итаз зеггы аахтны.

Ижәдырузааит калашья шамам,
Ҳацсадггылаә хсасцәаны.
Ацсынтәыла шәа шәус алам,
Ишәкызарггы ихәасны.

Иххацәахсит хгәы арахәыцкәа,
Уныркысыр ицыцәөит.
Ҳамәа шәацырц ацәгъахәыцкәа,
Ҳачҳарақәа рцыхәтәа ццәөит.

Ҳашьцәа гәакусит аҳәаанхыцын,
Урт рыцсадггыл иаәпсааусит.
Урт ргәырәа мшыншәа ихыцын,
Изныу адггыл арцысуеит.

Урт рабдуцәа анышә иахьамоу,
Ицәағәо иқәуп аҳәақәа.

Ари адгбыл зтәу, изшьаму,
Изалхәдаахеи рнапқәа?

Дацсыуоуп хәа дыршьуеит ацсуа,
Уи ауп Лашәриаа зхатахаз.
Аха икоуп зынзаск имцсуа,
Акоғониа ихъз инхаз.

Уцеицәа рхацара мацәысроуп,
Дықәблааны дагоит аға.
Ари адгбыл шхамк ахьымсроуп,
Джәылоит Чкотуа хаха.

Ари адгбыл ацла иқәиааз,
Хшьоуп ирылоу ицхаза.
Акобахьиа чкәын дызлиааз,
Ихъз рхәалашт ихааза.

Ан лмыткәма цәгъа игәыткьягоуп,
Льлацырз мцацас ицоуп.
Асхәшьа лыбжы гәытшьаагоуп,
Шәыла лхы-лҕы тахәхәоуп.

Сьжәлар гәакуа сидарак иацоуп,
Жәәанаә ацтақәа еилачуп.

Аха аңсуа дхьаңуам, дхаңоуп,
Цхьака аиааирақәа изыңшуп.

Са сыңсадгьыл схьыңра уалоуп,
Бапа игьыңуеит ашаңәа.
Ухлаңшыдам, узыхьчо умоуп,
Цака аңсуаа, хыхь аңңәа.

Октябрь, 1990 ш.

Ирхэыз рыцзбжы тыооуан ацста,
 Гэак ашэан иахыооуаз уа Гэымста!
 Алса хатэалан адгьыл гэынқбуан,
 Ацсны ацеицшаз хцеицэа еибашьуан.

Ирхэоит ианжэылоз сибырхэсит зегьы,
 Итахаз хьаас дкашэымцан хэа азэгьы.
 Агэагьра, агэымшэара урт ирызтан,
 Хцеицэа итахаз азырцэан ишьтан.

Ргэы иқэсуан ихьшэашэаза иасуаз ацша,
 Ишшьугьы ага дарзызон рыхцша.
 Мыткэмак лхэомызт ран-гэак дырхатэа,
 Рахэшыцэагьы цэуаумызт уа еиматэа.

Аиааира иахьымзаз, аиааира иазцшыз,
 Гэымста азиас зшьала изшэыз.
 Шэыхьз ахааназ иақэым ацсра,
 Иканац шэыкоуп шэтэыла Ацсынра.

Ажәәан цәыусит, ацта хылеит,
Амрагь цшусит ишанханы.
Ҳақәихырцаз аға джәылсит,
Имч-илшарақәа сизганы.

Иуцеицшгәышьяз сьдгьыл рыцха,
Уцеицәа ршьала укәабоуп.
Уа назаза ихихырц уцха,
Аға хәанга имч сизгоуп.

Усабицәа агара игароу,
Уртгы дывсуам алахша.
Иуздыруам уара иухароу,
Дцоит укытақәа рхәаша.

Гәакроуп икоу Очымчыра,
Акәа, Гагра иара убас.
Еибакәакәазсит Ешыра,
Ҳцеицәа жәылоит хацацас.

Ихкьоуп цсыбаәла Колхьида,
Мамзышьха ахысыбжьқәа сиқәтәом.

Ас сицш ассир ианияхада,
Ҳацсадгъылае тынч хзынхом.

Хыцхъазарам мчыс икоу,
Ҳмачзаргъ ацсуаа хузнырцѳом.
Даса цсадгъылк хзын иабакоу,
Ҳаоны иаҳиааиуа дкалазом.

Амат еицшцөкъя ахы шьтгэьщэаа
Иааиуан азбаахьы ицарц.
Сназытрысит слаба шьткэьщэаа,
Сара акөу тасырхарц.

Иааиуан ус иара нацш-аацшуа,
Санаба инталт ацэа.
Акөупөкьяггы ахыхьчаг ацшааит,
Иамоуп азы агацэа.

* * *

Са саазкэбылаз сыцэа тынчым,
Цхыз ҕаастамзар егъызбом.
Цыхъа исыщыз сөызцэа сыщым,
Скэыцшра ашыкэсқэа збазом.

Лацшцашэароу ицкэа хцъыцъза,
Фыстаак дсышьтоушэа збоит.
Адыххэа саатгылар сцыхза,
Саосстаа игага нкабоит.

Сиарта шыкэиоу сара сөацкъан,
Ус сынцэамусха стэалоит.
Алашыцара хъанта иалкъан
Шэахэабжык уа исахалоит.

Нас инакэшоит са сгэы амца,
Сшьа нарыжэлоит са сдақэа.
Нас иарбылуа цьоуки ахымца,
Реынархоит сцэахэақэа.

Сыччоит гөыргъарак ансхало,
Зны ахэхэыхэа сцәуа стәоуп.
Ицэгъоуп ашьхара сызхало,
Ашәақәа рыџра хъантоуп.

Сгәы ианабо саамта ааизшәа,
Иааигәахазшәа са сыцсра.
Сашәақәаггы цас руашәа,
Еиҳаггы иасуп аира.

Сара сыкам хәа бахар,
Маза бцәыщатәа бцәабап.
Сара сыкам хәа бахар,
Маза алагырз бароап.

Сысалам шәкәкәа сизганы,
Маза брыщхалап бтәаны.
Спатрет шәыла ихыркны,
Ибымазаашт итәахны.

Ргәы иамыхәашеи цьюукгы,
Иааларкбан бара бзыкәшәаз.
Ус лымхәашеи цъара азәгы,
Сышәицхыз ауп дтазырхаз.

Аамта цап, ихәлап-ишап,
Сыбхамштыргы ба бгәы цсах.
Хацак бымәәеы дбыниап,
Быбра цәыщыцхап еицах.

Икан бзиа са сызбоз,
Иахьяггы итəуу ицшны.
Цəанырроуп дара зжьоз,
Ицəап уртгы рыцсы шыаны.

Цьоукы анцэажэо абгақәа,
Ацаса, ирацәан рхәоит.
Бцъарда узрылсуамызт абнақәа,
Абгақәа урфон рхәоит.

Уажә ахышыцәаггы ирыбарги,
Бцъарда дара хьчоит.
Рыгәқәа ртынч измыцәари,
Бга ыказам рхәоит.

Мшәан абгақәа нцәацәкьазар,
Инырхуан алақәаггы.
Ишәаны ицәырцуам акәымзар,
Абгақәа ыкоуп иахьаггы.

Бара ибымоуп: Ө-бзык, Ө-сык,
Бара ибымоуп: Ө-гэык, Ө-хык.
Ибхоуп бара ацгө ацсы,
Бичхауа быкам уаоцсы.

Зны бхэазоит бара матцас,
Зны бкьякьоит бара лацас.
Амца бақөцаны ббылтөуп,
Бара өцөак зхарцоу уаоуп.

Иөөит ацла бизхөацшыз,
Ицсуеит ашөт цшзагы ишөтыз.
Азыхь дабоит бизтацшыз,
Бара аөстаа, ацьныш, ацхөыс.

Бара азөгы битахзам,
Бара өыза дбыхөтазам.
Бара быбла тыблаатөуп,
Бара быбз тахцөатөуп.

Са сашәақәа сгәы шәташыз,
Шәсыщыз есқбынғы.
Имииц шәымәа сазыщшыз,
Иахьаггы-уацәггы.

Ауаәра стахуп, суаәуп,
Иказааит бзанщггы.
Аиашазы сықәцаәуп,
Иахьаггы-уацәггы.

Шәты фәыла адунси тәыз,
Иго шәахәабжыыз.
Гәыцралаггы агәкәа тәыз,
Гәыргъарак хазыщшыз.

Еибашьрада ауаа нхоз,
Адгыблаә зеггы.
Ауаа рхәатәы сиқәшәоз,
Иахьаггы-уацәггы.

Аламыс ицшыоу ажәаз,
Иазымгоз ацсраггы.
Ауаа иртынхо баказ,
Иахьаггы-уацәггы.

Анкъа икамз убахъоу,
Ишәасхәагәышыап сзыниахъоу:
Уахынлан, амзагъы лашон,
Мчышь агәгәахәа силашуан.
Сацхъа Зызлан дысзыщшы,
Дтәзаап уака лырхианы.

Дәацкъан, хәикәеит бғарцахы,
Сталгалейт азы агәахы.
Сзаагылан уа хәдацәахы,
Дырзгеит нас акәарахы.
Хәикәеит гәгәала хәскъаны,
Лкәых згеит ацыхәтәаны.

Лыхцәы сыман ицәахны,
Схазыртракәа иртацаны.
Лара дсышьтан сахьцалак,
Уахынла дықәтәан хцалакь.
Зызлан сылиааит анцәа иныс,
Зызлан дсыман сара тәыс.

* * *

Адәы сықәын сара скьалан,
Са сәахәан, сара сшьяхан.
Әныс исымаз сара қыалан,
Абна сылан абжеихан.

Са сеилазгаз, са сеивызгаз,
Ицхастәзтәыз са сәара.
Са схы тызкьаз, са сгәы сцәызгаз,
Дцеит азиас шцара.

Сара ыызцәас ацсаа сыман,
Абгарымцқәагы цәашьыс.
Зны ыыццас арәаш саман,
Архахь скылнагон ишпцхыс.

Арцуқәагы сара срыцын,
Урт рбжы хаа сгәы тнагон.
Иац иизшәа адгьыл сьыцын,
Ихәлеит шысхәо иаашарккон.

Аха сгэыгуан, еиҫа сгэыгуан,
Сразкы иакышашәа уаҫәы.
Сразкы лаацкҫас исызгыгуан,
Сакын сахарҫәиуа аҫәы.

Бара сҕэҕхэ ҥһза, сгәацаҥха,
Сара сзыҕэаны бкаҥха.
Сызмыҗәазсит бымцаха
Сгэы бааталан ус иаха.

Зыбла ахцшылара сҕахым,
Сара гэыла сызҕахым.
Сызмыҗәазсит бымцаха
Сгэы бааталан ус иаха.

Бара сара сыҗкэаны,
Бтәоушәа иехәо итэаны.
Сызмыҗәазсит бымцаха
Сгэы бааталан ус иаха.

Ухәан-схәанқәа хаҗаны,
Ицәажәақәо зыбжыы хҗаны.
Сызмыҗәазсит шәымцаха
Сгэы шәааталан ус иаха.

Ацәцақәа ирымоуп агәала,
Иқәхсит аишәа рхала.
Ибналеит ишзахәоз иашьыз,
Ацәцақәа аанхазаап иштәыз.
Абас ауп арыжәтә мыжда шыкоу,
Арыжәтә иаиааиуа дабакоу.

Иахан ишьтызхыз апатхьа,
Дизызырәуам игылоу иацхьа.
Азә дахәоит изааргарц азы,
Лақәак акрырәсицоит сазы.
Абас ауп арыжәтә мыжда шыкоу,
Арыжәтә иаиааиуа дабакоу.

Ила гызмалқәа нархәы-аархәуа,
Ицыло лафқәак нарахәо.
Рыжәтә-ица днеиусит дмарахәо,
Цатхьамзар икеси хәа рахәо.
Абас ауп арыжәтә мыжда шыкоу,
Арыжәтә иаиааиуа дабакоу.

Ионы ахыгылаз ихаштын,
Дталсит агыблацэа рашта.
Дмақаруан, дпатон, ак ихэон,
-Сыщшэма дабацеи, - дгылан дыхэхэон.
Абас ауп арыжэтэ мыжда шыкоу,
Арыжэтэ иаиааиуа дабакоу.

Еидараха ихэыщрақэа дрыцоуп,
Апатхьқэа хчыс ихы иацоуп.
Рыжэтэ-ица изыхэан ацөпақэа хызоуп,
Деилахсит, дзалцуам, ицстазаара цхызуп.
Абас ауп арыжэтэ мыжда шыкоу,
Арыжэтэ иаиааиуа дабакоу.

Цѣыцак ижѣыр дузынкылом,
Ибарбарра ацыхѣа ццѣом.
Скъаф калейт хѣагы даагылом,
Уи иныхѣаѣа нцѣом.

Аб диныхѣсит, ан диныхѣсит,
Хѣычи-дуи азѣ даанымхт.
Ацгѣы иныхѣсит, ала иныхѣсит,
Ацѣа ааныжѣ ацатхѣа шѣтихт.

Акѣардѣ иныхѣсит, апѣкѣа иныхѣсит,
Аишѣа иныхѣсит дызхатѣаз.
Аѣы шижѣуаз ауатка дахѣсит,
Иѣы иахѣомызт игѣы иѣаз.

Данашѣлак абас дмыршѣагоуп,
Уи дызцѣажѣазом уаѣцас.
Узидтѣалом, дыгѣхыршѣагоуп,
Дгѣыруа далагоит хѣацас.

* * *

Иасны ддырехэон ак лыгым хэа,
Ла леицш икоу дыкам хэа.
Лыцшра-лсахьа цэгъа дхазыноуп,
Ирхэон дызгаз насыц имоуп.

Аха ишырхэоз дкэыгазар,
Уи ак лыгымкэа дыказар,
Дхазыназар хаца дцаанза,
Мшэан дгьежбуазма мчабжбык цаанза?

* * *

Дгэыргъацэан азыхэа,
Дцэыуан акъажыхэа,
Лылацэа тчаа.

Илзыруан ачара,
Иакуамызт агэара,
Еизаз ауаа.

Азгаб дызлыцуаз,
Агэара дызтыцуаз
Алахь еикэын.

Дахьнаргаз игэыргъон,
Иасны синыркэон,
Рыблакэа хтын.

Ааи хэа анылхэа,
Лаб ионы азыхэа
Уи дсасуп.

Ирхэоггы хамца,
Дцароуп нас хаца,
Уи разкуп.

Абжыы иахылтца уабы иаҳазом,
Амра ашәахәақәа тацхазом.
Ашәарах зыхгылан ирыжәзом,
Ааигәара цаатәкгәа шәаҳәазом.

Адгбыл ихәыпцалан иара,
Иаәуп иаакәымцзакәа ацара.
Хьзы амам, дазышәахәазом азәггы,
Мазала имәасуеит иахьаггы.

Оф гәшья хәа амчқәа еизганы,
Адгбыл ианыохәыпцуа ицәкәырпаны,
Зиаск иналазуеит убра,
Абас ауп иацстазаашьоу иара.

Егьи азиас здыруа рацәаәуп,
Ахьз-ацша зеггы ирәакыуп.
Ашыкь бжыы улымҳа тнахыртә игоит,
Ашьха илбааны амшынахь ицоит.

Абасгы ахэоит агэы разза:
«Ухыз ахырхэо са сзыхэан разкуп,
Җыцагы хаишыцэоуп хазхылцыз акоуп».

Шəышпассиру ажəцарақəа,
Скəасқьа абарцаѣ зтыц казцо.
Шəышпассиру ажəцарақəа,
Тəыцла, нышəла зтыц кəызцо.

Шəыссирзацəкьоуп ажəцарақəа,
Шəашəа гароуп сзырцысуа.
Шəагьрыцхацəкьоуп ажəцарақəа,
Хатə цсадгьылда шəахьыцсуа.

Апартия далан, дкоммунистын,
Дахагылан идуззат тыцк.
Амаца дасуан, дкоммунистын,
Даанакылазомызт мчык.

Драбжьон ауаа, ахшыю рыто,
Ак ихэон, дасак каицон.
Исагылоз лахь нарыто,
Рыцстазаара исакэон.

Атыц зитоз игычуаз ракэын,
Урт ракэын имаз цыргэацэас.
Амал икымзи, иара иакэын,
Зегы ирымаз иацы нцэас.

Апартия, апартия, аиаша, аиаша,
Иахьа хэлаанза ус дыхэхэон.
Абарт ахьызкэа ас баша,
Итыц ицэымзразын ихэон.

Сара ддъасшьоит уи ахаца,
Шака цѣа ихарцоузеи, нцѣа.
Аиѣакра аамѣагы иеырхаца,
Уи дацълеит дгѣырѣацѣа.

20. 11.1988 ш.

Цьнышггы дыкамызт, ыстааггы дыкамызт,
Рацхьа са саны.
Хэацаггы дыкамызт, папггы дыкамызт,
Рацхьа са саны.

Ускан иказ сара сакэын,
Сара – абнауафы.
Сыфатэ сашьтан, адгбыл сықэын,
Сара – абнауафы.

Ус сышнеиуаз ахацы стыцит,
Исцшааит ашэцатэы.
Амца цшааны сиқэысцит,
Скалит сыцхаратэы.

Исыздыруам имаамыну,
Аиашазы сызхылц.
Аха издыруеит сара исану,
Адгбыл цшза сшахылц.

Сиит сара исырзырц,
Назаза агэыроа.
Ауаатэыооа ацэысхьчарц,
Аибашьра – азоа.

Сиит сара исмырзырц,
Апсуа ихэышптаара.
Сиит сара иацэсмырзырц,
Адгбыл ауаора.

Сиит сара сацсуан,
Хэыцрала сытэны.
Сабацэа рымч сылан,
Мыцхэ сыгэгэаны.

Саниуаз исархэон,
Сышьхақэа ытны,
Еиқэырха хэа исыхэон,
Унамыс цқьаны.

Имачым исыцгыло,
Сымѡаѡ зымч гѡгѡу.
Имачым исѡагыло,
Исаѡу, сзаѡу.

... Сиит ашыацкѡа сылан,
Аиаша скыуп бѡбарс.
Сиит суаѡны, сацсуан,
Саггыцсуеит убас.

Сыказ сара схала,
Лахьынцас иансоу.
Ицәахыз са сгәала,
Ишьаршәха сгәы итоу.

Исзыхгом ашара,
Схьаакәа хьантоуп.
Амра акацхара,
Сара сзы илашьцоуп.

Бахтоуп ишәихаша,
Сызцаиоу аоны.
Икам ара аиаша,
Иркыуп ицәахны.

Исхызгар зны исықәу,
Сахьымаара сцап.
Скараха амәа сшықәу,
Ацсрагьы сыхьзап.

Бсыламцәажәан ба ибусым,
Схала саңыз са сгәырәа.
Са исхәаақәоу бгәы иабмырсын,
Сыда издыруада сзырәа.

Испәоит исзоит сара исылшаз,
Исылымшазгғы убас.
Стәоуп сазхәыцуеит, сахәы зыршлаз,
Аамта сқәыщпра згаз имцарс.

Схәыцуеит, шака ирацәоузеи,
Икасцаз агхақәа.
Шака мҕыхо сикәтәахәоузеи,
Зны исзеисуаз агәқәа.

Иара аамтагғы гәылшәапшас,
Илахәлабга ицоит зегғы.
Бымцхалан бсызгыңуа лаацкцас,
Гха аубымахым баргғы.

Мажәроу мыжда зегъ здыруа,
Иаугәышььозар бәы сихакы.
Адәы бықәымхеи буазыруа,
Уаф дбышьтамаз беимақы.

Асы ахықөңыз ақаскын,
Абар идәықәлеит иңасын.
Ашьха рызқәа ҳаракза,
Сықәңшуеит илашаза.

Абжбы хнаңеит акаң-каң,
Ахәы ифавңит ақәасаб.
Азыхьқәа леиуеит сижәхас,
Иңоит ңара қәсыпа-сипас.

Шәарышафк иабңар сиңаңа,
Заа дхалеит иекынңа.
Ахьшыңәа агәыркь ҳәа иңысны,
Ашьха икыдлеит сиханы.

* * *

Цшак наӕсаларгъы иакӕыщып,
Асы леиргъы ишьтыщып,
Амра цхап сита.

Ахӕынтӕрцӕагъы синаалап,
Агӕырӕабжы жӕӕан ихалап,
Адгъыл ахата.

Ӕны ахыгылам аонӕа гылап,
Амца иаблыз арха синылап,
Аацын иццзаза.

Азиасӕа амшын иазнеилап,
Асцӕ рыбаӕа кӕеицсилап,
Хыхъ илашаза.

Сара сзыӕа уара указ,
Абри адгъыл цшӕымас уамаз,
Назаза ауаӕы.

Укамлар, нас, угӕы акалан,
Ишӕахӕалап жӕӕан ихалан,
Ацсаа силаӕы.

* * *

Быбла ццзақәа амца рхуп,
Иара ила ба быблуп.
Бгәыраз гәыцрала итәуп,
Ажәак ихәозар хәа быцшуп.

Бара бзыхәан иара дсахауп,
Дызнеиуам бымцахь, дшьяхауп.
Ибдыргәышьбусит уи баргьы,
Ирткәахьсит ихгьы-ицсгьы.

Еидарак бацоуп ихьантоу,
Аха беабымтан бгәы итоу.
Асазәы бнапы иркы,
Исцәахә ххаза иаркы.

Ишихарамгьы акгьы,
Хьаас бимами иаргьы.
Дрыцхауп зыгәтакы мназас,
Згәыцрақәа ацша иагаз.

Изтэыдаз Шэача, Адлер инходаз,
Имажэзо азцаарақеа цэырцусит сита.
Хрыцхахесит даара хтоурых еилзыргода,
Ихазгэакьюу хыызқөузеи Мацеста, Хэаста.

Иааит иахьанзаггы шэыхыызқеа мызкэа,
Ех, закэтэ хацэаз арака инхақөоз.
Аибгаа, аублаа, шацсыгаа, асазқеа,
Аамта иазымгеит мшыншэа ицэкэырцоз.

Шэырхақеа, шэышьхақеа амца нархыжыны,
Еилаццышэ ишьтсеицеит агэымблцьбара.
Ианаму шэцагэышьсеит шэыцсадгьыл
ааныжыны,
Нхара хэа шэдэыкэлесит дасацьбара.

Бытха мацэыслоит зны-зынла ихалан,
Гэбаа адэы акэзар шьала ишэуп.
Ицоз акатахэа ашықөсқеа сишьталан,
Шэыдгьыл иашэнахуам ашэеикэацэа ашэуп.

Ицәажәоит шәбызшәала ацлақәа игылоу,
Ашьхақәа, ахрақәа ацслахәқәа зәоу.
Ицәажәоит шәбызшәала адгьыл
хзықәгылоу,
Азиасқәа илеиуа, амшын итатәоу.

Шәырзызырә шьыжьыла ацсаатә
ичырчыруа,
Шәбызшәоуми, нас ирхәо урт ихааза.
Ахра иаҕысуит ацшатлакә уазыруа,
Шәгәакрақәа ситахәо абжьы ҕацаза.

Иазышьтыхзом адгьыл аидара изцалаз,
Ахьта иакызшәа ицыс-цысуит.
Сапшәа рхатгәынқәа амца зыцралаз,
Анака-арака аҕсахәа ибылуит.

Ацтақәа хьшәашәоуп ажәәан ихылаз,
Ацстазаара башоуп адгьыл хьтакыр.
Ахәыпрақәа, ахәыпрақәа схьцуам исхалаз,
Ацтақәа хымцуаз цшацәгыак цысыр.

* * *

Ихынурхэит лысалам шәкәкәә,
Иахьанза иумаз ицәахны.
«Цхара рхылцуам уажәшьта хагәкәә,
Цаацас ихьшәашәсит», – хәа анцаны.

Идәыкәуцсит лпатретгы нтацаны,
Духаурштырц иакәукит зынза.
Илымаукыз, узлацәажәоз джьаны,
Абахчағы шәанеицылоз маза.

Иузырхынхәуоу, са суазцаауцит, уазырҗы,
Унап тыцкәә, укышә тыцкәә уи илну.
Ишуатәамз сицп уныкәсит, ауабы,
Икьашьуп, икьашьуп амоа уа узну.

Уакит, уакит, уқәацаланы абас,
Уа унамыс иунатом ацсгах.
Уаеуп, уаеуп аеыцәаара цәашьцас,
Аразкыда, усахәоуп уеиқәцах.

* * *

Урт ирҗахуп аацынра,
Ашәт кацшықәа ицтуа.
Урт ирҗахуп агәыргъара,
Анасыц ииуа.

Урт ирҗахуп агәыцграқәа,
Ашәақәа мчы змоу.
Урт ирҗахуп амцәыжәәақәа,
Ажәәан илапоу.

Урт ирҗахым ба ббыстаара,
(Икалоз бымир).
Ө-гәык ироуз ацстазаара,
Бзырцәазом идыр.

Гәацәажәпароуп, ламысдароуп,
Ибзыркацо абраскак.
Шьхыци шәтыци сицызароуп,
Брыбжбыц бара нак.

БГАНАӘ СА САНБЫВАТӘОУ

Бганаә са санбыватәоу,
Җнеины ашыац ханылатәоу.
Ускан сгәы балыбатайт,
Уака блала хгәсибатайт.

Быбла цшзақәа исыхәацшуа,
Амца зәықәхәхә исытацшуа.
Сдыргачанкусит, изури,
Бныжны са сабацари?!

Ашәтқәа анбысто сидкыланы,
Амза тынч иаатгыланы.
Ирәачçoit ба бзамәәқәа,
Ирлашо нак амәәқәа.

Аамта цоит имцшзакәаны,
Бәацхәа са имхәазакәаны.
Сааиусит уажәгы изури,
Бзиа бшызбо анбасхәари?

Бганаѝ са санбыватѝоу,
Хнеины ашыац ханылатѝоу.
Ускан сгѝы балыбаѝоит,
Уака блала хгѝеибатѝоит.

Ех, сабацари, хөашабга,
Ма ацхыз аеы бызбанда,
Ма сырфандаз абнае абга,
Ма ацшатлакә са саганда.

Сықәуи амәа сымәахкьазшәа,
Скалалоит быбжыы сахазшәа.
Зны амшын ба бысцәагазшәа,
Бызбахә ачнышқәа ирхәазшәа.

Ацәкәырцакәа сәахәйтхәйтүа,
Быхыз рхәахоит зегь рәшүа.
Уа стәагәышьоуп сгәы хытхытүа,
Акәараеы сынкахәышүа.

Амца, амца, амца сцралан,
Абыбра саеуп аеәахәа.
Исыршит амшынгыы сцалан,
Ахәарахәа, ахәарахәа.

Изурызсеи, сааигәа быкам,
Сыказам амшынггы сыруа.
Са сзыртынчуа мчыкгы ыкам,
Савоуп акәара, суазыруа.

Ех, сабацари хәашабга,
Ма ацхыз асы бызбанда
Ма сырфандаз абнаә абга,
Ма ацшатлакә са саганда.

Са сбымбошәа ба бабацои бсывсны,
Ба бгәырәацәгъан бзыкалеи са сзыхәа.
Ах! Сыбшьыргы ацыкхәа ба бхысны,
Нырцәы хаикәшәондаз крыказар ацсыхәа.

Сабацари ак ыказам исхароу,
Бгәы нзырхаша сашьтазам, ибдыруз.
Сиоызахеит сара агара игароу,
Исзымдырит бара бзы спызмыруз.

Уаа, Зартыжә иеицш акәара са саакәхеит,
Рыцхашьарак шбылазамгы гәастоит.
Сара сзыхәан Сатанеи-Гәашьа бакәхеит,
Иамузаргы азыхәашьра сеастоит.

Саблит бара бгәы амца шыра,
Икагәышьеи сзырхьшәашәо нас уаха.
Ирзынбыжыит сашәакәа ба бнырра,
Саныкамгы урт изшьуам ацсәәаха.

Бысцәахит уа сгәы бынтасцан,
Ахаан бысхамптырц сҭахуп.
Бсахәйтхәытуеит цыс бысхасцан,
Быда сыблақәа лашәуп.

Ибхәагәышьеит уа сутәым хәа,
Ибхәагәышьеит нак ускәац.
Сызбахә уаха ихәатәым хәа,
Иумыргъежын сыблахац.

- Нас уажәраанза уабаказ,
Сара исхаразам акгы.
Мшәан са сааигәара уаныказ,
Уахәар икалоз снапгы.

- Схы итамкәа, сгәы итамкәа
Ба банырга сеилагеит.
Саақәагәышьеит самшьтуа-самкуа,
Аха бниасны бымцеит.

Бысцәахит уа сгәы бынтасқан,
Ахаан бысхамптырц сҕахуп.
Бсахәытхәытүеит цсыс бысхасқан,
Быда сыблақәа лашәуп.

Бысҕаччон зны шәахәаҕас,
Бышәтуан сәаҕһа ааҕынҕас.
Даезных бызтуан сҕас,
Ибыһһыз сһздыруам нас.

Ҳаицәһкһеит, һамәәәқәә һазһеит,
Аһа са сҕәһ аәһ һынһеит.
Дһшһа рыцһау зһмра мцһо,
Бһхһыз ауһ са сҕәһ зһрцһо.

Сһцһыз иалоу бара боуп,
Саһәә зһзкһу бара боуп.
Бһсһааигәәһеит зегь рацкһыс,
Сҕәһ араһәһцкәә һаныркһыс.

Ҳаицәһкһеит, һамәәәқәә һазһеит,
Аһа са сҕәһ аәһ һынһеит.
Дрыцһагәһшһоуп зһмра мцһо,
Бһхһыз ауһ са сҕәһ зһрцһо.

Адэы иацэара, адэы иацэара,
Арцу рашэабжь хьсахауа.
Уаха абрака ашыац иацэара,
Сылатэами сгэы цыруа.

Аацын ссируп, ажэван цкъами,
Амза кыдуп илашо.
Ашэт рфобы хаа псыс исхами,
Исызгэатазом ианшо.

Жэванас кэицны аецэ сбартоуп,
Иехэацсоушэа ахэышгаара.
Снацшы-аацшуа стэами тынчроуп,
Исызбом зегь сызхара.

Зегь гэытгагоуп, зегь хазыноуп,
Удырхэуеит зегь хара.
Сылахь ззеикэу аказыноуп,
Схала соуп игэоу абра.

Сбыхэоит сара схала,
Сныжъны бымцалан.
Банбаари хэа саатла,
Сгэырөө сыбмыртэалан.

Сбацэажэоит гэаныла,
Цхызырла хайцуп.
Сааиусит ус шықэсыла,
Сымаза цэахуп.

Кэиццас сгэы бынцамшэеи,
Бара боуп изблыз.
Абзиабареи ашэеи,
Сгэакуа сышрыцшыз.

Быцстазаара ныхэаз,
Сақөшөиуам сара.
Ацстазаарае сзыхэаз,
Сзамузаргь сара.

Мышкы зны хьаала,
Ҳайкөнагап ацсра.
Ускан сапта бтала,
Спэыуа бызхара.

Ускан уа лацшыцөгъа,
Икоу зегъы ббап.
Абри лоуп хэашацөгъа,
Дызеьцсааз рхэап.

Егъа рургъы ирхэаргъы,
Бара бтэы каца.
Спэси-сжьи анышэ иагаргъы,
Сыцсы бара ибхаца.

Цшыаала ус снаркыслоит ба бнапқа,
Аарла бышка сыхызгалоит спыапқа.

Бааигәа са саныкоу зегь лапоит,
Сара исцөызхьюу пстазаарак хынхәусит.

Деилагсит хәа ҫымтзакәа быцшусит,
Срыцхабшьошәа ичхатәым бчхәусит.

Ба бычхара апәа аххәатәуп,
Ба быуаәра исзақәпарушь пату?

Апстазаара рыцхашьарак злазам
Иамоуп ус калашья хәа змазам.

Сара издырусит ахәаа ихабжьюу,
Цәаныррала даәа знык сышжьюу.

Сгәы хахәымхсит, ихәхәхар стахын,
Ма иаанымгалт, имейсыр стахын.

Сзалымцит ацхыз хаа сызлахаз,
Акгы збом са сацхьака инхаз.

Адэы сықәуп цсыгагцас сгииуа,
Ибыхьзынбыло сцәахәақәа ииуа.

Ибдырузааит, ибысымтазаргь разкык,
Сшацырхагам бынасыц бзанцкык.

Ғык итышуа, ғык итало,
Сара сғынза быхыз ааит.
Хәык сынхышуа, хәык сынхало,
Сбышьталан, абар, сыбзааит.

Башта агәтацәкья сынеыжәпеит,
Башыцәа спылеит еилкьаза.
Сара сацхья ба бынкацеит,
Исбыркит бнапқәа цхаза.

Уахгы-сынгы сыцхыз иалаз,
Абри лоуп ахәахит сгәы.
Быбла гәкқәа сызхыцшылаз,
Исеилдыркааит быгәтакы.

Нас бымпарсны сықөлеит амәа,
Ссыхәда бықәкны с-Ғанифа.
Ацша асашәышәуа сзамәа,
Снеиуан анакә еиоырффа.

Башта сиужь ду хэщрак иалан,
Избон җымткәа ишгәырөөз.
Башьцәа рылахь сиқәца игылан,
Рыецә рымцааны сахьцоз.

Җык итыцуа, җык итало,
Сара сөынза быхьз аазан.
Хәык сынхыцуа, хәык сынхало,
Бсыма снесиусит уажә спырзан.

Асы аусит, иаусит икатәаны,
Са сгәы җнацәсит аоны сыҗнахан.
Изымбацит ас ирацәаны,
Асы ауа хқытағы са схаан.

Асы сышьдоуп, сышьтақәа еимацсо,
Ба бахыкоу, кыр ихарахсит.
Былатацпра издырит изыцсоу,
Быгәхьяагара сгәы саныргахсит.

Ибцәыззазом сгәыцрақәа лашоуп,
Са сцәанырра сыла иузьуам.
Уажә уахынлаз сара сзы илашоуп,
Бымоа сықәуп сышьтахька сгьежьуам.

Итазымгзара икоузеи са сцәа,
Бара бзыхәан ус ианатахха.
Спьямхышгылан сихәон сара анцәа,
- Икалозар амра хазкарцха!

Быблақәа, бқышәқәа,
Срыгәзон ихааза.
Ашәқәа, ахышәқәа,
Аркын иҕәҕәаза.

Жәәанахь ихапахьон,
Ҷцәанырра псаацас.
Ацых хагәылцхон,
Ҷбыцъагь цәашьцас.

Ҷқәышпра иехьцәгъан,
Ирыхон хнапқәа.
Ҷшьа-мца асырцәгъан,
Ирысуан хдақәа.

Нас ха ханылеит,
Мәак хаццакны.
Аха хаатгылеит
Уа хшанханы.

Икамызт амҗа,
Цхьака бахәран.
Еималахьан амҗа,
Шьтахька лашьцан.

Хгәалақәа здыруа
Ацх җахан.
Хоьщыагь хуазыруа,
Ххала уа хтәан.

Бара боуп сара ахрае,
Исыцхраан саеызгаз.
Азын ашьха цөхөырае,
Ахьта цөгъа сацөызгаз.

Ароаш сырт гөышщыла,
Бара сгөаца бтаназ.
Амца скит напыла,
Быгөагъра сызтаназ.

Алашыцара сыщцит,
Бымзаха бкацханаз.
Ацта еилачқөа срылцит,
Былацш хаара схыназ.

Цсахра сықөым, сыкоуп,
Бара сара бсыцнац.
Ацстазаара сымоуп,
Бымраха бсызкыднац.

Шәнеила шәә шәышытхысны,
Ахрақәә шәырҕысны,
Зыхьҕас шәыцқбаза.

Ирмацәысны шәхала,
Ажәәан апка шәхала,
Шәыказ шәсилххаза.

Амәә шәыстәит шәнеила,
Шәнеила, шәнеила, шәнеила,
Шәәхьнеилак шәышытә аңо.

Сапәәқәә сшыа иалтыз,
Сыжәлар са сызхылтыз,
Шәнеила рҕәы кәто.

Ахәрабгъыш.....	3
Ан лгара ашәа.....	5
Аб.....	7
Ахәыштаараамца.....	9
Сааит аоныка схынхәны.....	10
Арасазыхь.....	12
Иамузаргъы.....	13
Ацәкәырцакәа.....	15
Абга ду ачара.....	16
Иацанац адгъыл ацхара	18
«Цхызырла снейуан...»	19
Сгәы иалоуп.....	20
«Ажәбан гәрымусит...»	22
Амаза.....	23
Хара иапәа.....	25
Ацеиць.....	27
«Зны иоуан уи ажәсинраала...»	28
Ацсуа цацха.....	30
Пицундатәи ацсацлакәа.....	32
«Аацын сеицхызуан цхызырла иаха...» ...	33
Ацыси ацсызи.....	34
Ароашкәа рашпәа.....	35
Ауаргъала дакәтәан атакәажә.....	36
Ех, изыцсоузеи ускан.....	38
Аацнуп.....	39

Ашьхақәа.....	40
Афырхаца.....	41
Сара сгәалақәа.....	43
Ақбантажә.....	44
Ихцәарц икоу.....	45
Ах, дзакә хацаз... ..	46
Ацсы хышәашәа.....	48
«Ахыз-Ацша» хьзырхәагами.....	49
Схәычра акәа сҭоуп.....	51
Хгәыла Манқа лмацақәа.....	53
Дамшә-агәымшәа.....	54
Ацәагәао иашәа.....	56
«Ахра ауан агәыргъа-ччара...»	57
Асы.....	58
Асқәа.....	59
Акәукәу хәычы.....	60
Ашьхақәеи Рицеи.....	62
Абгахәычқәа рцәуара.....	63
Ан лмыткәма.....	65
Азы шыцәаз избаз.....	67
Адагәалашә.....	71
Ала.....	73
«Ажәытәын акәын анамыс аныказ...»	74
Иара изықәан зегь аҭоуп.....	75
Ацсны.....	77
Гьегә азхыесараеы.....	79
«Кыргыы хааиуан гәеихшәарада...»	82

Аиааира иахьымзаз.....	85
Иахиааиуа дкалазом.....	86
Акөү.....	88
«Са саазкөлаз сыцөа тынчым...»	89
Сара сыкам хөа бахар.....	91
Абгақөа	93
Цхөыс цөгьаршоык лзын.....	94
Иахьагы-уацөггы.....	95
Зызлани сарей.....	97
Адөы сықөын сара скьалан... ..	98
Смыцөарақөа зыхьаз.....	100
Рыжөтө-ица.....	101
Данашьлак.....	103
«Иасны ддырехөон ак лыгым хөа...»	104
«Дгөыргьацөан азыхөа...»	105
Ирзымдыруа азиас.....	106
Ажөцарақөа.....	108
Дкоммунистын.....	109
Адгьыл са сахыцт.....	111
Сиит сара	112
Абахта итөкыу ихөыцрақөа.....	114
Бсыламцөажөан.....	115
Аацынраз	117
«Цшак нафаларгы иакөцып...»	118
«Быбла цшзақөа амца рхун...»	119
Имажөзо азцаарақөа.....	120

«Ихынурхэит лысалам шөкөкөа...»	122
«Урт иртахуп аацынра...»	123
Бганае са санбыватөоу.....	124
Ех, сабацари.....	126
Ба бызхэыцра.....	128
Бысцэахит.....	129
Хаицэхкьсит.....	131
Схала стэоуп.....	132
Спсы бара ибхаца.....	133
Бааигэа саныкоу.....	135
Бсыма снейуеит... ..	137
Сылахеит асы.....	139
Ақэыцпра.....	140
Бара боуп.....	142
Сашөақөа спша иалцыз.....	143

АХӘРАБҒЫЦ

Юрий Тақучичович Пкин

ПОДОРОЖНИК

Стихи

на абхазском языке

Аредактор Енвер Ажьйба

Акорректор В. Мукба

Аформат 70x90/32. Атираж 500. Икацә. акь.

бҒыц. 4,625. Инықә. акь. бҒыц 7,8.

Асацацка № 290.

Ацсны Ахәынтқарра

«Акьыцхь Ҡны»

ақ. Акәа Ешба имәа, 168.